

PIŠČEV PREDGOVOR

Ovo je knjiga o Homeru. On je naš Pevač priča. Mada, u širem smislu, on predstavlja sve pevače priča od prastarog vremena, o kome nema zapisa, do danas. Naša knjiga govori i o tim drugim pevačima. Svaki od njih, čak i najosrednjiji, isto je toliko deo tradicije usmenog epskog pevanja koliko i Homer, njen najtalentovaniji predstavnik. Među pevačima modernih vremena nijedan nije ravan Homeru, ali onaj koji je, koliko mi poznajemo epsku pesmu, najbliži velikom majstoru jeste Avdo Međedović iz Bijelog Polja u Jugoslaviji. On je naš savremeni balkanski Pevač priča.

Verujemo da su, od prvih začetaka ljudske svesti, epski pevači bili veoma značajna grupa i da su izobilno doprineli čovekovom duhovnom i intelektualnom razvoju. Iako smo ovde potanko razmatrali samo dva segmenta indoevropskih naroda, naime Grke i Slovene (ili, tačnije, Slovene koji govore srpskohrvatski i bugarski), nadam se da knjiga nije malog dometa. Uskost se nikad ne može oprostiti, bilo da je etnička, geografska, religijska, socijalna ili čak akademska, ponajmanje u kosmičko doba. Među epskim pesmama prošlosti (ili sadašnjosti, što se toga tiče) Homerove su uvek bile ocenjivane kao vrhunske. Kad smo počeli da sakupljamo građu tridesetih godina ovog veka, ju-

goslovenska usmena epika je bila pristupačna, živa i proslavljena. Ruska i centralnoazijaska usmena tradicija takođe su mogle da posluže ciljevima uporednog proučavanja, ali u to vreme nisu bile lako dostupne jednom američkom profesoru.

Ova knjiga se usredsređuje samo na jedan vid umetnosti pevača. Naš neposredni cilj je da shvatimo način na koji oni sastavljaju, uče i prenose epske pesme. To je proučavanje usmene pripovedne poezije u procesima nastajanja. Otuda čitalac ovde ne sme da traži pregled usmenih epskih pesama ili istoriju usmene epike na Balkanu ili drugde.

Knjigu sa zahvalnošću posvećujem svojim roditeljima, koji su mi, pošto sam završio prvi stepen fakulteta, omogućili da sa Milmanom Perijem odem u Jugoslaviju na petnaest meseci i pomogli u mom daljem obrazovanju.

Svoj dug Milmanu Periju, kao učitelju i prijatelju, neću moći nikad u dovoljnoj meri da naglasim. On me je uveo u bogati svet mišljenja i zapalio u meni želju da ga istražim. Ali, kao pravi učitelj, ostavio mi je slobodu u mojim istraživanjima i zaključcima. Perijev naučnički genije ležao je u smeloj i maštovitoj strogosti s kojom je neprestano isticao da se usmena poezija može razumeti jedino ako se prisno poznaje način na koji se ona stvara; da teorija sastavljanja ne sme da se zasniva na nekoj drugoj teoriji, već na činjenicama pesničke prakse.

U svom prvobitnom obliku knjiga je poslužila kao doktorska disertacija na Odseku za uporednu

književnost na Harvardu 1949. godine. Njenim čitaocima, seru Sesilu Morisu Bauri i profesoru Džonu H. Finliju mlađem, duboko sam blagodaran na neprestanom ohrabrivanju i krajnje korisnoj razmeni ideja.

Profesor H. T. Krjuk, koji je u to vreme bio šef Odseka, odani poštovalac Perijevih dostignuća i, kao i ja sam, Perijev đak na Harvardu tridesetih godina, velikodušno je pristao da pročita rukopis i napiše predgovor za sadašnju knjigu. Srećan sam što mi se pruža ova prilika da mu izrazim svoju duboku zahvalnost za to i za godine nadahnjujućeg druženja i pomoć koja nikad nije izostala.

Takođe dugujem zahvalnost Romanu Jakobsonu, profesoru slovenskih jezika i književnosti na Harvardu, koji je uvek nesebično darivao svoje široko znanje, posebno na polju folklora i epske poezije. On je takođe pročitao rukopis i dao više kritičkih primedbi. Nisam uvek bio u stanju da sledim njegove savete, ali sam ih primio k znanju tamo gde sam mogao.

Još jednom želim da izrazim toplu blagodarnost Odseku za uporednu književnost na spremnosti da uključi ovu knjigu u svoju seriju Harvardska proučavanja uporedne književnosti i šefu Odseka profesoru Renatu Pođoliju što je bio ljubazan da pročita rukopis i ohrabri me da ga objavim.

Moja žena Meri Luiz Karlson Lord bila je neprestano uz mene u godinama napornog rada na knjizi. Bez njene pažnje, pune razumevanja, knjiga ne bi ugledala svetlost dana.

* * *

Neke od zamisli vezane za ovu knjigu uobličile su se u godinama kad sam bio mlađi član Društva istraživača na Harvardu, od 1937. do 1940; na sakupljačkom putovanju u Albaniju, na izmaku 1937. godine, pod pokroviteljstvom Društva, stekao sam iskustvo u delu Balkana izvan Jugoslavije. Dalje sakupljanje građe u Jugoslaviji nastavio sam u proleće 1950. sa stipendijom Gugenhajm i uz pomoć Jugoslovenskog ministarstva za nauku i kulturu, Muzikološkog instituta Srpske akademije nauka i Ministarstva za nauku i kulturu Republike Makedonije, a oni su nam takođe svi pomogli i u leto 1951. godine. Kasnije sakupljanje građe (kratko 1958. i obimnije 1959) u Bugarskoj omogućili su Međuuniverzitetski komitet za putne dozvole u Njujorku, Komitet za prijateljske i kulturne odnose s inostranstvom u Sofiji, Institut za bugarski jezik i Etnografski institut i muzej Bugarske akademije nauka. Sve ove institucije, kao i njihovi direktori i osoblje, veoma su me zadužili. Iscrpnije nabrojanje onih koji su pružili pomoć u sakupljanju i objavljivanju materijala Perijeve zbirke, što čini osnovu istraživanja u ovoj knjizi, može se naći u predgovoru urednika i uvodu u Srpskohrvatske junačke pjesme, knjiga I, koju su objavili Harvard juniversiti pres i Srpska akademija nauka 1954. godine.

Na tehničkoj pomoći pri utvrđivanju tačnosti muzičkih ilustracija želim da zahvalim dr Milošu M. Velimiroviću sa Muzičkog odseka na Jejskom univerzite-

tu. Takođe sam blagodaran g-đi Patriši Arant, iz škole za postdiplomske studije u koledžu Redklif, na sastavljanju indeksa. G-đa Elinor Kjuer iz Harvard juniversiti presa izuzetno se zalagala da se složeni posao prerastanja ovog rada iz rukopisa u knjigu uspešno okonča.

Tehnički urednik i štampar takođe su odgovorili jezičkim izazovima knjige i razrešili probleme kompozicije i preloma vešto i maštovito.

Kembridž, Masačusets
Novembra 1959.

A. B. L.